

5 kwesties rondom het Referentiewaardenmodel

Vanaf 2025 kan elke mbo-instelling met een zelfreguleringsmodel intern en extern laten zien dat de kwaliteit van het onderwijs op orde is. Tenminste: daar werken we als sector naar toe. De minister heeft ons hiervoor de ruimte gegeven. We onderzoeken de komende jaren op welke manier we continu de kwaliteit van leerroutes kunnen waarmaken en bewaken. In deze ontwikkelfase is niet alles zonneklaar. Dat is logisch: we bouwen aan iets nieuws. Het is geen afgerond iets. Belangrijk dus om af en toe pas op de plaats te maken en te kijken of alles helder is en iedereen hetzelfde voor ogen heeft als het om het zelfreguleringsmodel – het zogeheten Referentiewaardenmodel – gaat. We legden Mare Riemersma-Diephuis, lid van het College van Bestuur van het Drenthe College en bestuurslid bij het Kwaliteitsnetwerk mbo (en in die functie portefeuillehouder RW) enkele kwesties voor en vroegen haar helderheid te scheppen.

kwestie #1

Er is een gevoel ontstaan dat het Referentiewaardenmodel (mede) ontwikkeld wordt om de Inspectie op afstand te zetten.

Mare Riemersma-Diephuis: 'Bij de introductie van het Referentiewaardenmodel in maart 2021 heb ik gezegd dat het mooi zou zijn als de Inspectie een stap naar achteren zet en wij een actieve stap voorwaarts kunnen maken. Maar eigenlijk is de volgorde anders: als wij als sector een stap voorwaarts zouden kunnen maken, kan de Inspectie een stapje terug doen. We willen de onderwijsinspecteurs beslist niet buitenspel zetten. Sterker nog: we hebben hen nodig, nu en straks. Op het moment dat er ergens echt ingegrepen moet worden, kan de Inspectie de boel weer op orde krijgen. Die rol zal nooit verdwijnen. Wel is er sprake van een andere verhouding. Ik vind het mooi dat de sector de afgelopen jaren echt intrinsiek gemotiveerd is om de kwaliteitsborging van het onderwijs goed te regelen. Het is niet meer zo dat dit gebeurt "omdat het van de Inspectie moet". Het zijn de bestuurders, maar ook de teams die zélf willen dat de boel op orde is. Zij willen ook naar buiten toe kwaliteit uitstralen. Dat past ook bij het imago dat het mbo tegenwoordig heeft. Het mbo

wordt in groeiende mate gezien als een essentiële sector. We hebben vele goedgeschoolde mbo'ers nodig om de energietransitie, de zorgtransitie en andere grote uitdagingen van deze tijd in goede banen te leiden. Maar ook los daarvan: zonder mbo'ers stopt de wereld met draaien. We hebben dus een unieke positie. Hoe meer we dat uitstralen, hoe meer vertrouwen we

krijgen vanuit de Inspectie. En dat kan leiden tot proportioneel toezicht, het stapje achteruit, waarbij de Inspectie met jouw instelling in gesprek gaat, kan zien wat er zoal in jouw school gebeurt en op basis daarvan het vertrouwen uitspreekt dat je school de goede dingen goed doet en dat kan blijven doen. Zover is het nog niet. Wij als sector zijn aan zet. Want dat vertrouwen moeten we eerst verdienen.'

'Wat ik daarnaast nog wil benadrukken dat we de Inspectie waar mogelijk betrekken bij het ontwikkelen van het model. We willen dankbaar gebruikmaken van hun kennis, bijvoorbeeld wat betreft de standaarden die we als sector kunnen hanteren. Dat vind ik een hele mooie beweging, waarbij we er samen voor zorgen dat het eindresultaat nog sterker wordt.'

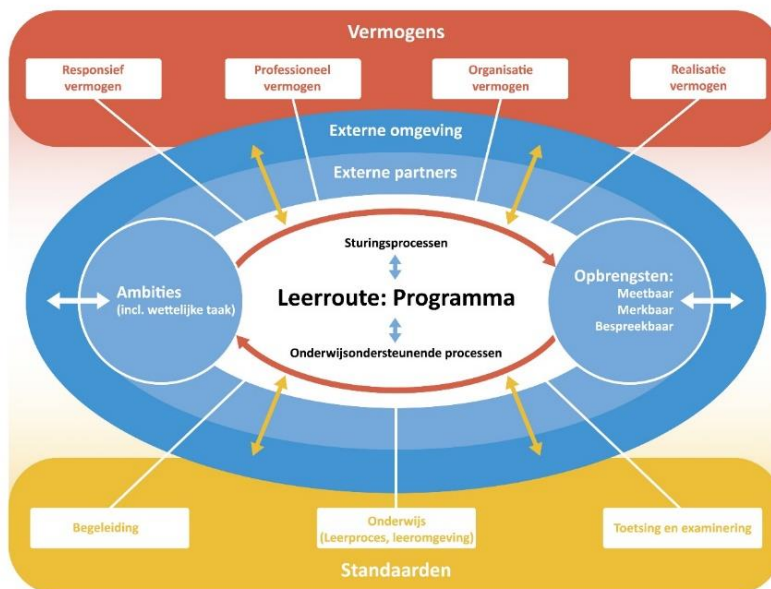
kwestie #2

Er wordt bij de ontwikkeling van het Referentiewaardenmodel veel gekeken naar het hbo en de wijze waarop die sector omgaat met kwaliteitszorg- en borging. De angst is dat het Kwaliteitsnetwerk mbo een soort NVAO wordt. Men zit niet te wachten op een tweede toezichthouder, naast de Inspectie. is een gevoel ontstaan dat het Referentiewaardenmodel (mede) ontwikkeld wordt om de Inspectie op afstand te zetten.

Mare: 'We willen het wiel niet opnieuw uitvinden. Dat is steeds onze insteek geweest. Vandaar dat we kijken hoe onderwijssectoren waar vergelijkbare ontwikkelingen zijn geweest, zoals het vo en het hbo, het regelen. Met diezelfde leergierige blik kijken we ook naar andere domeinen en de wijze waarop zij de kwaliteitsborging regelen. We verzamelen

hogeschool geaccrediteerd te worden. De voorbereiding hierop kan de hogeschool zelf doen, maar er zijn ook instellingen die hiervoor commerciële bureaus inschakelen. Dat staat verre van het model dat wij voor ogen hebben. Want we willen juist zoveel mogelijk zélf doen. Het Kwaliteitsnetwerk mbo heeft ook niet de ambitie om een soort NVAO te worden. We zijn er om de

instellingen te ondersteunen in hun streven hun opleidingen zo kwalitatief hoogstaand en actueel mogelijk te maken. Wij zijn er om de interne en externe dialoog te versterken. Dat doen we onder meer door handige methodieken en bewezen instrumenten te zoeken die de instellingen en hun teams hiervoor kunnen inzetten. Soms kan iets volledig overgenomen worden, soms laten we ons vooral inspireren. Zo

bouwstenen om een gemeenschappelijk kader te creëren op basis waarvan je kunt afwegen of je de goede dingen goed doet. We hebben zodoende ook gesprekken gevoerd met het NVAO, de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie. In het hbo dient de

zitten er in de accreditatiemethodiek bepaalde elementen die we voor onze eigen methodiek zouden kunnen gebruiken. Zoals de standaarden en peer review als methode om de kwaliteit van werk te verbeteren, verifiëren of controleren.'

kwestie #3

Er komen sectorbrede, gemeenschappelijke standaarden, gebaseerd op sectorbrede gemeenschappelijke waarden. Veel instellingen hebben echter eigen werkwijzen en instrumenten ontwikkeld. Is daar straks nog wel ruimte voor?

Mare: 'Ja, beslist! De bedoeling van dit gehele traject is nou juist dat we meer flexibiliteit kunnen bieden. We streven naar wendbaar beroepsonderwijs dat voortdurend actuele opleidingen van goede kwaliteit biedt. Dat gebeurt in dialoog met onze stakeholders. Alles wat er al binnen je instelling geregeld is om die dialoog te versterken, is waardevol. Er is een breed arsenaal aan instrumenten om het onderwijs te verbeteren. Blijf die inzetten,

zou ik zeggen. Maar omarm ook de standaarden, want die kunnen helpen om tot een gemeenschappelijk kader te komen. We willen de standaarden ook zo simpel en logisch mogelijk maken, want het gaat ook om onze uitstraling naar buiten toe. Als iedere instelling een eigen manier van beoordelen hanteert, dan kan dat betekenen dat een diploma in de ene regio wat anders betekent dan in een andere regio. Dat is voor ons als sector onwenselijk.'

kwestie #4

Is jouw onderwijsinstelling verplicht om het beoogde model straks te gebruiken? En wat kost dat dan?

Mare: 'Nee, je bent niet verplicht om straks het Referentiewaardenmodel te gebruiken. Toch hoop ik dat zoveel mogelijk instellingen en hun teams zich intrinsiek gemotiveerd voelen om het model gaan gebruiken. Om dit traject te laten slagen is er nu eenmaal een kritische massa nodig. In opdracht van de MBO Raad werken we als Kwaliteitsnetwerk mbo dit model uit om daarmee tot gedragen standaarden te komen. We werken daarin samen met OCW en de Inspectie die deze beweging omarmen. Onze ambitie is om tot een model te komen dat als alternatief kan

dienen voor het nieuwe toezichtkader van de Inspectie vanaf 2025. Het grootste compliment zou dus zijn dat de Inspectie onze standaarden omarmt dan wel dat we gezamenlijk tot een set van standaarden kunnen komen met een methodiek die het proces van kwaliteitsborging ondersteunt. Dat is de inzet van de proeftuinen die de komende jaren van start gaan en dat is ons wenkend perspectief!'

'Het model is beschikbaar voor iedere mbo-instelling. Je hoeft hiervoor geen lid te zijn van het Kwaliteitsnetwerk mbo te zijn: Het kost je ook niets extra's. Het sluit aan bij de eigen PDCA-cyclus en de eigen manieren om

kwaliteit te borgen. Bovendien: als de Inspectie op bezoek komt, maak je ook capaciteit vrij om dat voor te bereiden. Maar dat is dan slechts eens in de vier jaar, terwijl kwaliteitsborging in mijn ogen een continu proces is. Het model geeft je de mogelijkheid om op elk moment te kunnen verantwoorden hoe het staat met je kwaliteit. Daar zouden

we wat mij betreft wel meer naar toe moeten werken, want dat past bij een wendbaar mbo. Dat vraagt weliswaar om een constante investering in termen van tijd en aandacht, zeker als je wilt dat ook de teams ermee aan de slag gaan. Maar dit is een investering in je primaire taak als onderwijsinstelling.'

kwestie #5

Het model is een 'tekentafelschoonheid', bedacht door academici in plaats van mensen met de poten in de modder

Mare: 'Nee, dat is beslist niet zo. Het sterke van de aanlegroute waarvoor we gekozen hebben, is dat de systematiek heel erg bepaald wordt met allerlei betrokkenen bij de instellingen zelf – waaronder docenten en studenten – en de andere stakeholders. Hun input is onmisbaar om tot een model te komen dat onze instellingen en hun teams in staat stelt te vonken in plaats van te vinken. Want dat vind ikzelf het manco van de huidige systematiek: die is te zeer gericht op het "vinken". Het gaat heel erg over cijfers, percentages en rendementen gaat. Is een percentage behaald? Dan kan daar een vinkje achter. Maar we willen juist, vanuit intrinsieke

motivatie, continu werken aan kwaliteitsverbetering. Vonken dus. Die cijfers, percentages en rendementen zijn slechts hulpmiddelen om in je team tot het goede gesprek te komen over kwaliteit en tot verbetering in je PDCA-cyclus. Daarbij helpt geen "tekentafelschoonheid": we bouwen aan een model waarmee elke mbo-instelling vanaf 2025 intern én extern kan laten zien dat de kwaliteit van het onderwijs in orde is. Ik heb er alle vertrouwen in dat we iets zeer waardevols ontwikkelen. Harde garanties zijn er niet. Maar het feit dat we hier als sector actief het gesprek over voeren – als bestuurders onderling, in onze raden van toezicht, met onze docententeams, met studenten en onze andere stakeholders – is veelbetekenend.'

Tekst:
R&Z content makers

Maart 2022

